అరాచకీయం బాధితుడు

వెనుక శ్రీరాములవారు భరత ఖండాన్ని మూడు పువ్వులూ, ముప్ఫైకాయలుగా పాలిస్తూన్న పుణ్యకాలంలో..

ఓ సుదినాన ఏకాంత సమయంలో ఆంజనేయులవారు శ్రీవారి సమ్ముఖాన హాజరై, సాష్టాంగ దండప్రణామము సమాచరించినవారై ...

"స్వామీ, నేనీ జీవితంతో విసుగెత్తి పోతున్నాను. నాకు మార్గోపదేశం చేయండి" అని విన్నవించుకొన్నారు.

అందుకు శ్రీరాములవారికి చాలా ఆశ్చర్యమైనది.

"ఏమి ఆంజనేయా! నీకిప్పుడేమి లోటైనది?" అని ఆదరాభిమానము లుప్పొంగగా పురాణ ప్రసిద్ధమగు ఆంజనేయులవారి వాలమును బహుసున్నితముగ నిమురుచు ప్రశ్నించినారు.

శ్రీరాములవారి మృదుహస్త స్పర్శతో ఆంజనేయులవారి వాలమేకాక, శరీరముకూడ జలదరించి రోమములు నిక్కబొడుచుకొనగ గుర్పాటుతో దీనవదనమున ఇట్లనిరి.

"స్వామీ, మీకు తెలియని సంగతులేమున్నవి. నా కష్టములను నా నోటనే పలికించవలెననియా మీ కోరిక".

"కష్ట" మను మాట వినగానే శ్రీరాములవారు నివ్వెర పోయి విస్మయ దృక్కులతోడ నాంజనేయులవారిని శిర, వాల పర్యంతము వీక్షించినవారైరి.

తనపాలనముక్రింద దేశం సుభిక్షమై జనులెల్లరు గాలి, నీరు ఇత్యాదులు కరువులేక భక్షించుచు సుఖులై, శాంతులై, సంతృప్తులైయుండ రామరాజ్యమనుమాటకు వేరు దృష్టాంతము లేనంత సుప్రసిద్ధమై స్వర్గ, మర్త్య, పాతాళాది సకల జగత్తునందు ఖ్యాతివడసి ఆదిశేషువుయొక్క రెండు వేల నాల్కల తోడ ననుక్షణంబు కీర్తింపబడుచున్నదని విన్నగాక మొన్న నేగదా సకల మంత్రి, సామంత, శాసనసభ్య పరివేష్టిత రాజ సభామధ్యమున ఏబదిమంది వందిమాగధులు సభాభవనంబు దద్దరిల్ల ముక్తకంఠమున నుద్ఘోషించియున్నారు.

అట్టిది తన సేవకులలో నగ్రగణ్యుడు, మహాబలసంపన్నుడు, గుండెలు తీసి చూపుటకెరువని పరమభక్తుడు ఈ ఆంజనేయునికా కష్టము వాటిల్లుట.

ఈ మహాబలున కెవ్వరెట్టి కష్టమును కలిగింపగలరు? మనిషి సంగతటుండ, ఆ వాలమునందెంత శక్తి గలదు. అల నాడశోకవనమున నీచ రాక్షస కంఠమున కుఱ్ఱతాడై వారిని కిమ్మననీయక యమపురికంపిన దీ వాలమే గదా! రామదూత యుక్తమైన గౌరవింపక నిండు సభలో నిల్చుండబెట్టి యవమానింపజూచిన దశకంఠుని పాలిట పరాభవహేతువుగా మహాసనమై ఆంజనేయుని సేవించిన దీవాలమేగదా! వరుణ, వాయు, సూర్య, చంద్రాదుల నెల్ల శాసించి, సమస్త జగత్తునందలి

సకల వైభవముల కొల్లగొట్టి స్వపురంబున ప్రతిష్టించి, ఏ మహానగర వైభవమును జూచి దశకంఠు డానందించునో ఆ లంకాపురిని, రావణుని మనసున శరనిపాత హేతువును, భవిష్యమున కపశకునమును కాగ క్షణకాలమున పరశురామప్రీతి గావించిన ఘనత ఈ వాలముదిగాద! ఈ వాలాధిపుడగు ఆంజనేయునిదిగాద! అట్టి ఆంజనేయునికా కష్టము వాటిల్లుట. అందునా రామరాజ్యమున.

ఈ ఆలోచనతోడ శ్రీరాములవారి కనుబొమలు ముడివడ తీక్షణదృక్కులతోడ నాంజనేయులవారి దిక్కునుగాంచి ఆవేశముతోడ నిట్లాడిరి.

"ఆంజనేయా, ఏల తామసించెదవు. సందేహింపక వివరింపుము. నీకెట్టికష్టము వాటిల్లెను. నేనిదే మహామంత్రికి వర్తమానమంపి నీ కష్టమును పారద్రోలెదనుగాక. నీకట్టి కష్టముం గల్గించిన యట్టి పరిస్థితులేమో విచారించి నిర్మూలించెదగాక" యన.

"స్వామీ! నేనా మీకు వివరించువాడను. నేనా సకల ప్రాణి సమ్మోదన రామపాలనకు వంకలు బెట్టువాడను. జరిగినదేమో జరిగెను. ఆ పైన మిప్పుడేల? ఇంతదనుక రామనామ జపముతోడ రోజులు సుఖముగా వెళ్ళబుచ్చినాను. నేడేలనో విరక్తి కలుగుచున్నది. స్వామీ, సమయ మాసన్నమైనది. నాకింక మోక్ష మార్గోపదేశము చేయుడు. ఇదియే నా కోరిక".

"ఆంజనేయా నీ వింతకు అసలు విషయము వివరింప

వైతివి. నా పాలనమున నీకా కష్టముగల్గుట. ఇది నే నెట్లు సహింపగలను. తక్షణమే నీ బాధాకారణము వెల్లడింపుము. నే తగుచర్య దీసుకొని నీబాధాకారణముం బాపెదగాక" యని వేడికోలు స్వరమున శ్రీరాముల వారనునయించగ గుండెదిటవు గలిగిన వారై ఆంజనేయుల వారిటులనిరి.

"స్వామీ, అయిన వినుడు. గత దిన ప్రాతఃకాలమున ఎప్పటియట్లే సంధ్య యాచరించి యాకాశమార్గమున వచ్చుచుండ మార్గమధ్యమునందొక ఘోరాటవి నొక దారుణ దృశ్యము గాంచవలసివచ్చె...! ఒక కొండయంచున నొక మునిపుంగవు డొంటికాలిన నిలుచబడి మహానిష్టాపరుడై ప్రాయోపవేశ దీక్ష వహించుచు మధ్య మధ్య నొక కన్ను దెరచి లోక వ్యవహారములను గమనించుచుండె. గత ముప్పది దినములుగ నే నమ్మహానుభావుని నా స్థలమందదే స్థితిలో గాంచుచుంటిని. ఆ మునిపుంగవుని యచంచల దీక్ష, బ్రహ్మ తేజ విరాజమాన ప్రశాంత, గంభీర వదనముజూడ నా కప్ర యత్నముగనె భక్తిభావ ముద్భవించెడిది.

"కాని...గత దినమున నమ్మహానీయునికి వాటిల్లిన దురవస్థను నేనెట్లు వివరింపగలను? పదుగురు రక్షకభటు లమ్మహాత్ముని సకలాయుధములతోడ జుట్టుముట్టి బంధీకృతుని గావించి నోటబలవంతముగ నాహారము గ్రుక్కసాగిరి. అమ్మహానుభావుని చిరదీక్ష నటుల నిర్మూలనము గావించిరి.

"స్వామీ, ఇదియేమి యకార్యము. వెనుక రాక్షసు లట్టి యకార్యములం జేయ తాము స్వయముగా వారిని సంహ

రించితిరి. కానీ నేడు తమ భటులే అట్టి యకృత్యములకుం బాల్పడిరి. ఆ దారుణముంజూడ నాకావేశము మెండయ్యెను. మహావేగమున నటుదూకి భటులను చెల్లాచెదరు జేసితిని. కాని, సాక్షాత్తు తమ సోదరులు భరతులవారే నా కడ్డువచ్చిరి అమ్మహానీయుని చీకటికూపమున బడవేయ నాజ్ఞాపించి తిరస్కార భావముతోడ నన్ను గదిమిరి.

"ఏమి ఆంజనేయా! మా యన్నగారి యుప్పుదినుచు వారి పాలనకే యెసరుబెట్టుచున్నావు" యని గద్దించిరి.

"స్వామీ! నా కెల్లను నయోమయమయ్యెను. నేనా తమ పాలన కెసరు బెట్టువాడను. నేనా! నా రాముని ధిక్కరించువాడను. స్వామీ, నాగుండెలను జీల్చిచూడు డందేమి గలదో. అయ్యో! ఎట్టిమాటలీ చెవుల వినవలసివచ్చెను. ఇంతకూ నేనేమి జేసితిని? ఒక అమాయక మునిపుంగవుని రక్షింపనెగుట నేరమా స్వామీ! విచారింపుడు". గద్గద స్వరమున ఆంజనేయులవారిట్లు జెప్పి తలవంచుకొనిరి.

శ్రీరాములవారి కథా, కథనమెల్ల విస్మయాశ్చర్యాందోళనలతోడ విని దేహమెల్ల నావేశోత్పన్నమై వణక, కను లెఱ్ఱవారి సీతమ్మవారి నుదుటి సింధూరమువోలె వెలుగ తత్క్షణమే భరతులవారినిం రావించి ఇటు లడిగిరి.

"సోదరా భరతా! వింటివా వాయుపుత్రుని వాక్యములు. నిన్న నీవొక మునిపుంగవు నన్యాయముగ బంధించితివట, ఇది యేమి యకార్యము. దేశమున శాంతి భద్రతలను గాపాడు మహాత్కార్యమును నీ భుజస్కంధముల నునిచి నే

నింతదనుక నిశ్చింతుడనై మీ వదినగారితోడి పాచికలయాట యందు మునిగి తేలుచుంటిని. మరి నీవిట్టి పనులా చేయు చున్నది. ఇది ఏల సంభవించెను వివరింపుము?" మనగా...

ముకుళితహస్తులై భరతులవారిట్లు సెలవిచ్చిరి.

ప్రభూ! ఆంజనేయులవారేమి సెలవిచ్చిరో నేనెరుగను. కాని నిన్నటి దినమున నొక మునివర్యుని బంధించిన మాట వాస్తవము. కాని ప్రభూ! వాడొక దొంగ సన్యాసి. సద్గతులనుకోరి వాడు ప్రాయోపవేశమును బూనియుండలేదు. తత్కారణముననే నా కపటవర్తనుని బంధించితిని!".

"కాని, సోదరా! భరతా! జప తపము లాచరించుట యతి ప్రాచీనకాలము నుండియు జనులకుగల హక్కుగదా! మరి నీవిట్లు నిరోధించుటెట్లు న్యాయమగును?".

"ప్రభూ! అవధరింపుడు. ఇటీవలి దేశ పరిణామములు మీ దృష్టికింకను తేనైతిని. దేశమున నరాజకత్వము పెచ్చరిల్లెను. దేశీయులలో కొంద రధికారకాంక్షాపరులై ప్రజలలో నసంతృప్తిని లేవదీయుచుండిరి. అట్టివారిలో నిన్న బంధింపబడిన ప్రాయోపవేశదీక్షాపరుడగు కపటమునిపుంగవు డొకడు. వాడు మన పక్షీయుడు గాడు. ప్రభుత్వమును కూలద్రోయ నెంచిన ప్రతిపక్షీయ నాయకులలో నొకడు! కేవలము జనులలో సానుభూతిని పొందనెంచి వాడు ప్రాయోపవేశ దీక్షను బూనియుండెను. తత్కారణమున సకాలమున నేనా చర్యను నిరోధించితిని! ఇదియు జరిగినట్టి విషయము. ఆపైన తమ చిత్తము!" అని భరతులవారూరకుండిరి!

అందుకు శ్రీరాములవారు "అయినను భరతా! నీవీ సంగతు లెవ్వియు నాకింతదనుక తెలియపర్చకుండుట భావ్యముగ లేదు!" అని ఇంచుక తీక్షణ దృక్కులను బరప వెండియు భరతులవారిట్లనినవారైరి !

"ప్రభూ! ఇవి కేవలము తాత్కాలిక విషయములు. ఎన్నికలు దగ్గరగుచున్నవిగదా! కనుక నేదో విధముగ జనుల దృష్టి నాకర్షించి నాయకులై తదుపరి "చీట్లు" సంపాదించి రాజసభయందు ప్రజా ప్రతినిధిగ ఒక్క వెలుగెలుగవలెనని కొందరు దుష్టబుద్ధు లిట్టి యకార్యములకు పాల్పడుదురు. ఇవి యల్ప విషయములు. ఈ మాత్రమునకే మీ సమయము మేల వ్యర్థము గావింపవలెనని నేనింతవర కెరిగింపనైతిని!"

అంతట శ్రీరాములవారు సంతృప్తులై, వాయుపుత్రుని దిక్కు మొగంబై 'వింటివిగదా! ఆంజనేయా! కాలము చూడండి! దొంగ సన్యాసు లెక్కువగుచున్నారు. అందుకే భరతుడట్లా మునిని బంధించెను!' అనగ ఆంజనేయులవారిట్లనిరి !

"స్వామీ! ఈ విషయమునమాత్రము భరతులవారు పొరపడిరి! అతడు కపట ముని కాదని నాకు గట్టి నమ్మకము. నే నమ్మౌనీయుని గత ముప్పది దినములుగ జూచుచుంటిని!" యన, నందుకు రోష కషాయిత నేత్రులై భరతులవారిట్లనిరి!

"ప్రభూ! వాయుపుత్రుడు కల్లకపటము లెరుగని నిష్కల్మషుడుగ కనునట్లు మోసపోవుచున్నాడు. వాడు కపట సన్యాసి యనునది వాస్తవము. వాడు ప్రాయోపవేశకాల

మన జాటుగ ముప్పూటలుపులిహోర, దద్దోజనాదుల మేయు చున్నాడని మన గూఢచారులు నాకు స్వయముగా నివే దించియుండిరి!"

అందు కాంజనేయులవారు నివ్వెరపోయి చెవులు మూసికొనినవారై ...

"పోనిండు స్వామీ! ఆ విషయము వదలివేయుడు. కాని, ఒక సందేహము; ముప్పూటను సుష్టుగ భుజించు వానినిబట్టి బలవంతమున నోట నాహారము గ్రుక్కి వ్రత భంగము జేసితిమని యానందింపనేల! అదటుండనిండు! నే నా దారుణచర్య కడ్డుదగల భరతులవారసహ్యించుకొని నన్ను బంధింప యాజ్ఞాపించిరి! అదేమనగ, రాచకార్యము లను బ్రశ్నించుటకు నీ వెవ్వడవు? ముప్పూటల దిని మా యన్నగారి గుమ్మమున బడియుండువాడవు తెగ నీల్గు తున్నావు! నీవేమి మంత్రి పుంగవుడవా? మంత్రి బంధువు డవా? కనీసము రాజసభా సభ్యుడవా?" యని నిరాదరించి నారు స్వామీ! ఇది యేమి యన్యాయము. పదుగురు సామాన్య భటులముందా నన్నట్లవమానించుట!"

అని ఆంజనేయులవారు రోషపూరితులై ప్రశ్నింప భరతులవారు గిజ గిజ దన్నుకొనిరి! ఏమి, వీని యసందర్భా లాపము. సకల సేనాపతినగు నా చర్యనే యాక్షేపించు చున్నాడు. నా యధికారమునే ప్రశ్నించుచున్నాడు. ఇంతి దనుక అన్నగారికి తెలియకుండ జేసిన కార్యములెల్ల ఇపుడు తెలియునట్లు జేయుచున్నాడు! అని ఆగ్రహావేశులైరి! కాని, ఎదురుగనున్న శ్రీరాములవారినింజూచి, చిరునగవు పెదవు

లపై ద్రోణికినలాడ నత్యంతాదరమును ప్రదర్శించుచు ఆంజ నేయులవారి దిక్కు మొగంబై యిట్టులనిరి.

"ఆంజనేయా! నీ వట్లు బాధపడవలదు! రాజకార్యము లత్యంత ముఖ్యములు. చట్టము లతి నిశితములు. రాజాజ్ఞల నెవ్వరు నతిక్రమించ వీలులేదు, అడ్డురారాదు. మంత్రులు, మంత్రి బంధువులు, రాజసభా సభ్యులు మాత్రమే యందలి ఉచితానుచితముల గురించి మాతోడ ముఖాముఖిగా చర్చిం చుట కర్హులు. కనుకనే గత దినముల నీపై నే నట్లాగ్రహించ వలసివచ్చె! అందుకు చింతిల్లకుము!" అని శ్రీరాములవారి కభిముఖుడై అన్నా! వింటివిగదా! ఇదియే జరిగినట్టిది. నాకింక సెలవిండు!" అని సెలవునందినవాడై వడివడిని వెడలె.

అంతట శ్రీరాములవారు ప్రసన్నవదనముతో వాయు పుత్రునితోడ నిట్టులనిరి!

"వింటివిగదా! ఆంజనేయా! యిందు భరతుని తప్పే మియు నా కగుపించుటలేదు. నీవేమందువు?"

"స్వామీ! నే నేమనగలను? కాని, గత దినమున నాకీ సంభవించిన యవమానమునుమాత్ర మింకను మరువ లేకున్నాను."

"ఆంజనేయా! నీవట్లనుకొనకుము. అందరు నట్లు చట్టములను ప్రశ్నింప నారంభించినచో నరాజకత్వము ప్రబ లును. పోనిమ్ము! నీకంత కోరికయున్న యెడల నీవేల రాజ సభకు సభ్యుడుగా నెన్నిక కాగూడదు'."

"స్వామీ! మీ పాద సేవకుడను. నాకితర గొడవ లేల! అయినను తెలియక అడుగుచుంటిని! రాజసభ కెన్నిక యగుట యననేమి? నాకిదేదో క్రొత్తగా వినిపించుచున్నది!"

"ఆంజనేయా! కాలము మారినది! రామరాజ్యమను మాట నీవు వినవిదియా! నేడు ప్రజలే పాలకులు. నేను కేవలము నిమిత్తమాత్రుడను. రాజసభయందు నాకు సహాకరించువారినెల్లరిని ప్రజలే ఎన్నుకొని పంపుదురు. అయినను నీ కేమిలోటు నీ స్వస్థానమున నీవన ప్రాణములిచ్చువారెందరో గలరుగదా! అటకేగుము. ఎన్నికలు దగ్గరగుచున్నవి. అటనుండి నీవు రాజసభ కెన్నికగుదువుగాక!" యని శ్రీరాములవారు లోననుండి పాచికలాటకు పిలుపురాగ లోని కేగినవారైరి.

ఆంజనేయులవారంతట నొక యరగంటవరకు బుర్ర గోకికొని సర్లే యనుకొని ఋష్యమూకమునకు బయనమైరి.

2

ఆంజనేయులవా రట్లాకాశ మార్గమున మహావేగమున బయనించి ఋష్యమూక మధ్యమందలి యొక చిన్న గుట్టపై నడుగిడ నా ధాటికి మహాశబ్దమొకటి బయల్వెడలి ఋష్యమూక మందంతటను ప్రతిధ్వనించగా...

సుపరిచితమగు నా ధ్వని విని, ఋష్యమూక వాసులనేకులు "అడుగో మన ఆంజనేయుడు వచ్చె" ననుచు సత్యోంతోత్సాహమున గుట్టవైపు జూడదొడగిరి.

అంత నా జన సందోహమునుండి నెత్తిన నొక తెల్లని గుడ్డ కిరీటమును, తోకకొక రంగులగుడ్డ పీలికయును గలిగి జూపుల నొక మహానాయకునివోలె నగుపించు అంగదుడను నొక వానరు డతి రయమున ముందుకేగి ఆంజనేయులవారిని కౌగలించి, కుశల ప్రశ్నలు వేసి సాదరమున స్వగృహమునకు తోడ్కొనిపోయినవాడాయెను.

ఆంజనేయ దర్శనార్థులై యేతెంచిన వారలకెల్ల రకుచక్కటి పానకమిమ్మిప్పించి, ఆంజనేయులవారితోపాటు తానున్నూ కుశల ప్రశ్నలు వేసి, వారెల్ల రేగిన తదనంతర మేకాంతమున ఆంజనేయులవారి కొక పెద్ద పటికబెల్లపు ముక్కను సమర్పించుకొని అత్యంత వినయశీలుడై ఆ యంగదు డిట్లనియె!

"అన్నా! సకాలమున కేతెంచితివి. నేనింతవరకు దిక్కు తెలియక కొట్టుమిట్టాడుచుంటిని. నీవన్న నిచటివారలకెల్ల మహా గౌరవము. నీవు నా పక్షమున యుంటివేని రాజసభా సభ్యుడ నగుటయేమి! మంత్రినే యయ్యెదను" యన నాంజనేయులవారా వాక్యము లేమియు నర్థముగానివారై 'అంగదా! నీవు చెప్పునదేమి! నావల్ల నీకేమి సాయము గావలె, యని ప్రశ్నింప నా యంగదుడు తన తోకను సగర్వముగ బైకెత్తి దానికింగల గుడ్డ పేలికలం జూపుచు నిట్లనియె.

'అన్నా! ఎన్నికలు సమీపించుచున్నవి గదా! నేను శ్రీరాములవారి పక్షమున నిచ్చోటున నిలువ నిశ్చయింపబడినాడ. కాని, మన వానరు లెవ్వరు నాపై విశ్వాసముంచరైరి. తత్కారణమున రాజసభ కెళ్లగుదునా యను చింత

యధికమయ్యె. నీవు నా గురించి వారికి హితవు చెప్పవలె, నన్ను గెలిపించవలె' అన నాంజనేయులవారు విస్మయమున.

'ఏమి! నీవా! రాజసభకు నిలబడుచుంటివా? శ్రీరాములవారి పక్షమునన్నా. ఏమీ ఇది నిజమా! అయిన అంగదా, నీకేల శ్రీరాములవారిపై నింతభక్తి పుట్టుకొచ్చెను. గతమున శ్రీరాములవారిని నీ వెంతగా నిందించితివి. వాలి సన్యాయముగ జంపినాడంటివి. పెళ్ళమును రావణు డెత్తుకపోవ దిక్కులేక సాంబేరివలె వానరుల సాయము పేక్షించి ఇటకొచ్చినాడని నిందించితివి. మరి ఇప్పు డిట్లనుచున్నా వేమి?' యనగ,

'అన్నా! నీవామాత్రము గ్రహింపలేవా! కాలము మారినది. శ్రీరాములవారా నాడేకాకియై కీకారణ్యముల దిరుగాడు యొక అనామకుడు. నేడా! సకల జన సంకీర్ణ అయోధ్యా పురాధీశుడు. కాలముతో పాటు మనము మారవలదా. ఎండ దెబ్బకు వృక్షచ్ఛాయ నాశ్రయింతుము. వర్ష సమయమున గుహాలందు [illegible] గాచుకొందుము. ఈ మాత్రము నీ వెరుగనిదియా. [illegible] అపరాధ మేమి గలదు!'

'కాని అంగదా! నన్నిటనిలబడి రాజసభ కెన్నికయి రావలసినదిగా శ్రీరాములవారు స్వయముగా నన్నిట కంపి యున్నారే. మరి నేను నీకేమి చేయగలను.' యన నా యంగదుడు దిగ్గునలేచి గుండెలు గుభీ, గుభీ, గుభీమని తెగ గ్రుద్దుకొనినవాడై,

'అన్నా ! ఆంజనేయా! నీవా నా కెదురు నిల్చుట. ఇది యేమి యన్యాయము. నీతోడ పోటీకి దిగగల తాహతు నా కెక్కడిది. అయినను నీకీ పదవులేల. ఏమి సాధింపగోరితివి. సంసారమా! చట్టుబండలా. సభ్యుడవయి నీ వెవరికేమి యొరగబెట్టెదవు. పర్మిట్లిప్పించెదమన్ననూ నీ కొక్క బావమరిదియైన లేడే. ఆస్తిపాస్తులు పోగుచేసుకొందమన్ననూ అనుభవించుటకు నీ వెనుక నెవ్వరును లేరే. శ్రీరామ పట్టాభిషేక సమయమున వెలలేని వజ్రహారములివ్వ వాటి నటనే బగులగొట్టిన డబ్బు విలువ తెలియని శుద్ధ యమాయకుడవు నీకీ పదవులేల!' యని యాక్రోశించె.

"ఆగు యంగదా. నీ వట్లనకుము. నేడు జరుగుచుండునట్టి యన్యాయ వర్తనముల నే సహింపనైతిని. తత్కారణమున ప్రజలకు కొంత సేవ జేయనెంచితిని. శ్రీరాములవారందుకామోదించిరి. అంతియే చాలును."

"కానీ, అన్నా, నీ వెవరినుద్ధరింపనెంచితివి. ఈ జనులనా. అన్నా. నీ వెంత యమాయకుడవు. ఈ కాలముననా ప్రజాసేవ జేయుట. అది యెంత కష్టమో నీకేమి తెలియును. మనల నెవ్వ డర్థము జేసుకొని మెచ్చుకొనును. ప్రతివాడు మనలనే వ్రేలెత్తి చూపును. 'ఆ వాహన మెట్లొచ్చిన' దందురు. 'ఆపాటి దిబ్బ ఎవడబ్బ దానమిచ్చె'నని దబాయింతురు. 'ఆ యడవి నీ బాబుసొమ్మని యాక్రమించితివా?' యని నిలవేయుదురు. మరికొందరు గడుపుపిండములుందురు. 'మెంబరయినాక నిగనిగలాడుచున్నాడురా' యని కొందరన

'రాజధానిలో రోజుకు ముప్పదివరాలిత్తురు. వానికేమి లోటని' కొందరందురు. 'మన ఊరిని బావి త్రవ్వించెద నంటివే. అదేమయినదని' కొందరు రోడ్డుననే నిలవేయు 'అప్పను. వీని నిక్కడనే పాతిపెట్టిన ఆ నుయ్యి దానంతటదే తయారగునని కొందరందురు. అదిచాలక మరొకడెవడో పదుగురిని వెనకవేసుకుని తయారగును. "మా బుడతడింత పండితుడై యుండ వీనిని గాదని డొక్కచించిన నక్షరమురాని నీ బావమరిది రెండో పెండ్లము పెదనాయనగారి తోడల్లుని మేనత్త మనమనికా ఉద్యోగ మిప్పించితివట, ఇది యేమి న్యాయము'నీ చీవాట్లు పెట్టుదురు. అన్నా, ఆంజనేయా, శత్రువునకైన ఈ పాట్లు వలదు. నీకీ పీడలేల. నిశ్చింతగ రామ నామ జపము జేసికొనుము" అని అంగదు డత్యంత ప్రేమగలవాడై ఆంజనేయులవారికి రామరాజ్యము యొక్క విశ్వరూపమును అడుగకయె వివరించిన వాడవగ, ఆంజనేయులవారున్నూ విస్మయాశ్చర్యములతోడ నాలోకించిన వారై తదనంతర మిట్టులనిరి.

"అంగదా, నీవు చెప్పినవెల్ల విన రామనామ జపమున మునిగి నే నింతకాలము ఈ ప్రపంచ పరిస్థితులే తెలియని అజ్ఞానిగా మిగిలిపోతినని నా కిప్పుడనిపించుచున్నది. వీని యంతు తెల్పుకొనవలెనని పట్టుదల పెరుగుచున్నది. నాకు నీ వడ్డురాకుము." అన నా యంగదుడు క్రోధావేశుడై దిగ్గున లేచి రెండు నిలువులమెత్తున కొక్కసారెగిరిపడి గొప్ప గడబిడజేసి, కనులకెంపులవగ, హాస్యము లాంజనేయుని

గొంతు పిసుకుటకై తహతహలాడుచు నావేశముతో కంపింప నెట్లో నిగ్రహించుకొనినవాడై యిట్లనియె.

ఆంజనేయా! నీకు చెప్పవలసిన సంగతులన్నియు చెప్పినాడ. నీవు రాక రాక ఇటు వచ్చితివని ఎంతయో సంబర పడితిని. అనుదినము నీ కత్యంత ప్రీతిపాత్రములగు పటికబెల్లపు ముక్కలు, తాటిబెల్లపు లడ్డుంటలు వలయునన్ని పెట్టి నిను సేవించుకొనవలె నని కొండంతగా యాశపడితిని. నీవు నా పక్షమున నున్న నన్నెవ్వడోడింపగలడని గుండె నిబ్బరము గావించుకొంటిని కాని, నా యాశలెల్ల నిశ్శేషము గావించితివి. కానిమ్ము. నన్ను గాదని నీ విట నెటు నిలువ గలవో జూచెదగాక. యని విసవిస లోనికరిగి, దఢ దఢ తలుపు లదరగాగి గడియవైచి ముసుగుదన్ని నిదురబట్టక తన్నుకొన దొడగె.

ఇట ఆంజనేయుల వారతివిచారముతోడ దిక్కుతోచనివారై చిన బాల్యమిత్రులగు కొందరు వృద్ధులను దర్శించి తన యవస్థ వివరించుకొన వారత్యానందముతోడ నా విషయములెల్ల విని యిట్లనిరి.

"ఆంజనేయా! ఇన్నినాళ్ళకుగదా మా చెవుల తుప్పు వదలగొట్టు నీ శుభవార్తను వింటిమి. నీవు తిరిగి మామధ్య మెసలుచు మా కష్టనిష్ఠురములను గమనించుటకంటె మాకింకేమి కావలె! తప్పక మేమెల్లరము నీ యండనుందుముగాక."

ఇది యిట్లుండ తెల్లవారుసరికి ఋష్యమూకమున వేడి వేడి వార్తలు వ్యాప్తమయ్యెను. 'ఆంజనేయుని శ్రీరాముల

వారు నిలబడమని పంపినారనునది యబద్ధము. వీడు శ్రీరాములవారి రత్నాభరణము నెత్తుకొనిపోయి కోమటివానికిచ్చి నూనె పకోడీలు తెచ్చుకొనగ శ్రీరాములవారు కోపించి వెళ్ళగొట్టినారు.' అనియు "సీతమ్మవారినే కాంతముగ జూచి ఇకిలించి కనుసైగజేయ నామె యాగ్రహించి వెడల నడిపించెననియు జనులెల్లరు చెప్పుకొనసాగిరి.

ఆంజనేయులవారున్నూ వారి మిత్రులున్నూ ఇట్టి వార్తలు విని "రామా రామా!" యనుచు చెవులు మూసికొనినవారైరి. మరి నాల్గు దినములవరకును వారేరికిని మోముజూప సాహసింపరైరి. ఇంతమాత్రము అట్టి అభాండము లెట్లు వ్యాపించెనో వారికి తెలియదయ్యె. కొందరిది అంగదుని పనియే యని నిరూపించిరిగాని ఆంజనేయులవారు నమ్మరైరి.

అంతట నంగదుడు విజృంభించినవాడై మహోత్సాహమున ప్రచారమారంభించె.

ఇంక నిట్లుండిన లాభములేదని ఆంజనేయులవారి మిత్రులెల్లరు సమావేశమై "ఆంజనేయా చూచితివిగదా వాతావరణము. అంగదుడు విపరీతముగ డబ్బు వెదజల్లుచున్నాడు. మనచేత నొక్క వరహాయైనను లేదే! ఏమి చేయుదము?" అనగ ఆంజనేయులవారతి కష్టమున తన పురాణ ప్రసిద్ధమగు వాలమునొక వడ్డి వ్యాపారియొద్ద కుదువయుంచి యొక అరసంచెడు నాణెములు తెచ్చినవాడయ్యెను. కాని, అవి ఏమూలాలకు చాలవాయె.

అడిగినవారెల్ల నల్లే మా చీట్లు మీకేయుదుమనిరి.

కొందరు గడుసుపిండములు 'అయ్యో మీరట్లడుగవలెనా! మీకుగాక మరెవరికీయుదు' మని దీర్ఘములుదీయుచు పలికిరి.

మరికొందరు 'మాదేమున్నది? మా గుంపు పెద్ద నడుగు'డనిరి.

ఆ పెద్దలు 'ఎన్ని సంచులిచ్చెదరు? మరెన్ని సీసాలు పోయించెద'రని బేరమాడదొడగిరి.

ఆంజనేయుల వారికి వాతావరణమెల్ల నరోహాసము మయ్యె. ఏమి చేయుటకు తోచదాయె. పనులన్నియు మిత్రులపై నునిచి కొందరకు రామనామ జపమున మునిగిరి.

3

మరొక సుదినమున మరొక సుముహూర్తమున నేకాంత సమయమున శ్రీరాములవారిని దర్శించి సాష్టాంగ దండప్రమాణ మాచరించినవారై ఆంజనేయులవారిట్లనిరి.

"స్వామీ నేను విసుగెత్తిపోయినాడ. దయయుంచి నాకు మోక్ష మార్గోపదేశము చేయుడు!"

అంతట శ్రీరాములవారాశ్చర్య పడినవారై "ఏమి ఆంజనేయా నీ కష్టమేమయినది?" అని ప్రశ్నించినారు.

"స్వామీ! మీ ఆజ్ఞాబద్ధుడనై ఋష్యమూకమునకేగి ఎన్నికలందు నిలబడితిని. సదా రామ నామమే జపించితిని. సన్మార్గమునే నే నాచరించితిని. కాని ఓడిపోతిని. కుదువ యుంచిన నా తోకకూడ గల్లంతాయెను. అందుకు నేను

విచారించుటలేదు. కాని అన్ని యక్రమమార్గములను యవలంభించిన అంగదుడు మాత్రము ఎన్నికాయెను. దాష్ట్యమునకు పట్టము కట్టబడెను. నేటింక ఈ లోకమునుండి ఏమి జూడవలసియున్నదో! స్వామీ, నా తొందరను క్షమింపుడు. నాకు తక్షణమే మోక్షమార్గోపదేశము చేయుడు.”

శ్రీరాములవారంతయు శ్రద్ధగా నవలోకించి యించుక చింతించినవారై ఆంజనేయులవారికి తారకమంత్రము నుపదేశించి వెంటనే పిట్లనిరి.

“ఆంజనేయా! నీవు నా కెనలేని సేవజేసినావు. రాజకార్యమున పోయి నీవెన్నియో బాధలు భరించినావు. గాన నీ కిదే అయిదడవులు సర్వ హక్కులతోడ బహూకరించుచున్నాము. నీ వటకేగి తారకమంత్రము జపించుచు మోక్షసాధన నందెదవుగాక!

ఓం! శుభం భూయాత్!